

Семеняка Я., студентка 7 МГ групи
факультету № 2 НАВС *Науковий*
керівник: Цапко О.М., кандидат
історичних наук, доцент

Сутність та витоки українського консерватизму

Визначальним компонентом в організації державного устрою і громадського життя будь-якого суспільства є ідеологія - систематизована сукупність поглядів та ціннісних орієнтацій, що виражають інтереси певної соціальної групи. У третьому тисячолітті процес багатовікової біфуркації політичних ідеологій досяг апогею. „Мати ідею, - говорить Х. Ортега-і-Гасет, - це вірити, що є підстави для неї, отже, вірити, що існує розум, що існує сфера збагнених правд» [1, с.57]. Ідеологія є основою організованих політичних дій, спрямованих на збереження, зміну чи повалення існуючої системи влади. Тому всі ідеології, по-перше, пропонують свій погляд на існуючий політичний устрій - у формі світогляду; по-друге, висуюють власну

модель майбутнього суспільства; по-третє, пропонують свої засоби розбудови нової політичної системи. Власне, за браком чіткої ідеологічної структуризації політичного простору сучасна українська державність перманентно балансує на межі легітимності. Ми переконані, що модерна національна ідея має спиратися на історичний, духовний і політичний досвід, набутий у процесі формування української нації і тривалої боротьби за свою незалежну державу. Саме такий ідейно - духовний фундамент було сформовано в ідеології українського консерватизму.

Базовими цінностями консерватизму порядок, стабільність і традиціоналізм. Ідейний натхненник консерватизму є англійський політичний діяч Е. Берк стверджує: „Якщо обачливість і обережність є складові частини мудрості, коли ми маємо справу із матеріалом, не наділеним духом, то вони, безперечно, стають ще й складниками обов'язку, коли предмет руйнування та будівництва - не цегла й дошки, а мислячі істоти, адже різка переміна становища, умов та звичок може вкинути маси людей у нещастя» [2, с. 478]. Тому консерватизм виступає проти радикальних дій, революційних перетворень в суспільстві. На заміну в консервативній ідеології проявляється схильність користуватися тим, що є, а не шукати чогось іншого, бути вдячним за те, що маємо, а не ідеалізувати віртуальну перспективу, шанувати сучасність не тому, що вона пов'язана з давниною чи краща за можливу альтернативу, а тому, що вона знайома і перевірена досвідом. Здатність до розумних компромісів дозволила консерваторам у ХІХ столітті перейти на позиції соціального реформування під патерналістським лозунгом „єдиної нації».[3, с. 46]

Перебуваючи тривалий час в умовах колоніального гноблення, український народ зазнав тотальної руйнації своєї традиції, культури, національно-державної ідентичності. Тому ми схильні вважати, що в результаті здобуття незалежності українська влада має спиратися на консервативні цінності й традиції власного народу, які спроможні створити надійне підґрунтя для розвитку демократії і захисту національних інтересів. Консерватизм як політична ідеологія, що орієнтується на збереження, підтримання існуючих форм економічного, соціального, політичного життя, традиційних духовних цінностей, найадекватніше відображає духовно-культурні та ментальні особливості українського етносу.

Засновники консерватизму вважали, що людина не здатна змінювати суспільство. Вона навіть не повинна цього прагнути, оскільки це стало б насильством над природними законами розвитку суспільства. Тому політичні амбіції необхідно пристосовувати до звичаїв, національних традицій, усталених державних інститутів. Виходячи з гуманістичних цінностей і враховуючи національні традиції, В. Липинський впродовж всього життя на глибокому теоретичному рівні розробляв і активно пропагував ідеологію українського консерватизму. На нашу думку, слід відзначити, що „консерватизм фіксується ним як ефективний інтегруючий чинник, що базується на силі власних традицій, авторитеті, правопорядку, самобутній культурі і здатний стати носієм державницьких ідейно-світоглядних орієнтацій. А обов'язковою передумовою успіху в побудові незалежної Української держави має бути поворот до українства традиційних

консервативних соціальних верств, свідомість яких упродовж тривалого часу перебувала під російським або польським ідейно-політичним впливом» [4, с. 37]. На переконання В. Липинського, без власної держави Україна залишиться навіки приреченою на злиденне балансування на межі між національним буттям і небуттям.

В ієрархії консервативних цінностей превалюють національні традиції, які належить зберігати й охороняти в умовах сучасних радикальних політичних трансформацій. Головними принципами, що формують консерватизм як метаідеологію, прийнято вважати спадкоємність (тяглість), еволюційність, традиційні цінності і порядок. Якщо розглядати національні традиції крізь призму поглядів В. Липинського, то слід констатувати: «Кожна нація має тільки таку традицію, яку вона сама собі в своїй історії витворила. Кожна нація може мати тільки таку форму національно-державного ладу, який з цієї традиції виростає і на який цієї традиції вистачає. Нищити свою власну державно-національну традицію тому, що в ній є хиби й помилки, це значить не будувати, а руйнувати націю, це значить нищити самих себе.» [5, с. 94]. Теоретик українського консерватизму вважає традицію провідним державотворчим чинником нації.

На сьогоднішній день в межах політичної системи України апріорі бракує чітких ідейних координат розвитку суспільства. Тому політика нинішньої влади синхронно з вирішенням першочергових соціально-економічних проблем має створювати оптимальні умови для розкріпачення потенційних можливостей людини, плекання лицарських рис в дусі кращих вітчизняних традицій, культурних надбань, сильної волі, почуття національної гідності та обов'язку перед Україною.

Список використаних джерел

1. Білас Л. В. Липинський і «територіалізм» // Вільчинський Ю.В ім'я волі і незалежності укр. нації // Слово і час. - 1992. - №12. - с. 54-60
2. Вільчинський Ю. Українська національна ідея в історії В. Липинського // II Міжнародний конгрес українців: Філософія. - Львів, 1994. - с. 450-478
3. Вячеслав Липинський - ідеолог українського державотворення: Зб. - Львів, 2001. - 345 с.
4. В'ячеслав Липинський. Студії. Т. 1. Історико-політологічна спадщина і сучасна Україна. - К.; Філадельфія, 1994. - 568 с.
5. Липинський В: Листи до братів-хліборобів. Про ідею і організацію українського монархізму / Редактор Я. Пеленський. - К.: Київ-Філадельфія, 1995. - 470 с.